

Bøker

Aktuell bok ANMELDT AV John Gustavsen

Storverket om fiskerinasjonen

Norges fiskeri- og kysthistorie (bind I-V)

Hovedredaktør
Nils Kolle
Fagbokforlaget
Oslo 2014
2839 sider

Fembindsverket Norges fiskeri- og kysthistorie gir oss over 2800 sider med tekst og illustrasjoner. I skolens bibliotek kan det bli en viktig kilde til forståelse av nasjonen.

Norges utvikling bygger på det som havet har gitt oss av rikdom, men også bydd på av kamp, seire og nederlag. På veg gjennom verkene stifter vi bekjentskap med sentral billedkunst og foto som utdyper tekstene. For fem år siden ble det gitt grønt lys for dette omfattende arbeidet. Pris-lappen lyder på 27 millioner kroner. Bidragsyterne er velkvalifiserte forskere fra høyere institusjoner.

Fembindsverket er delt inn slik:

- I. Fangstmenn, fiskerbønder og værfolk. Fram til 1720
- II. Ekspansjon i eksportfiskeria. 1720–1880
- III. En næring i omforming. 1880–1970
- IV. Havet, fisken og oljen. 1970–2014
- V. Over den leiken ville han rå. Norsk havbruksnærings historie

Kysthistorie blir kanskje et noe innsnevret begrep. Så mye handler om havet, og de enorme marinbiologiske ressursene som vil kunne gi Norge, i motsetning til oljen, en evig rikdom. Innholdet i bøkene handler om fangst og fartøy, landingen og tilvirkningen, maten på bordet, kvinnenes kompetanse og omsorg, bruksmetoder, nasjonal og internasjonal politikk og etnisi-

Tre karer i Selje i Sogn og Fjordane poserer med en stabel klippfisk til tørk på svaberget. Illustrasjon fra bind 3.

FOTO KRISTOFFER DJUPEDAL

tet. Noen vil kanskje finne det overraskende at samene også har en rik fiskerihistorie. Den er spesielt godt beskrevet av Alf Ragnar Nielssen i bind I. Samene har fra gammelt av vært fiskere, båtbyggere (s. 289), og drevet handel med russerne. Fisken betød mye i den multietniske pomorhandelen mellom 1750 og 1917. Kanskje vi kunne hatt mer om dette, om kvinnene som egne line og holdt hjemmet sammen og ungene som skar torsketunger og deltok i fiskearbeid fra de var små av. Litt overlapping er ikke til å unngå i tekstmaterialet, uten at det skjermer.

Det rike materialet er en gave til skoleverket. Tekstene på nynorsk og bokmål holder god populærvitenskapelig standard. Billedmaterialet, tross ulik fotokvalitet, kan nyttes til undervisningsformål. Grafer og tabeller illustrerer slikt som kan være vanskelig å forstå.

Innholdet er ikke uten politisk sprengstoff. Utfisk-

inga av silda på 1960-tallet og mussa (småsilda) tiåret senere, er i dag en fiskeripolitisk skandale. Russerne hadde alt på 1950-tallet advart, men så kom havforskeren Finn Devold (1902–1977) med påstanden om at havet var utømmelig (bind IV).

I bind IV er oljen tema, men langt fra behandlet med det omfanget en kunne ha ventet. Bind V tar for seg havbruksnæringa, den som skal føre Norge til himmelske høyder økonomisk. I 2010 kom Norges fiskerihøgskole til at næringa bare la beslag på 420 kvadratkilometer eller et areal svarende til Andøya. Men de som eier anleggene, legger beskjedne midler igjen, forpester havet alarmende og skaper uro lokalt.

Om vi skal forstå Norge og kunne gi kommende generasjoner innblikk i hva som står på spill, er storverket om fiskeri- og kysthistorien nødvendig. Lærerne bør påta seg plikten å forvalte stoffet på en forsvarlig måte.